

2001-09-21

010201-0111143

Roger Johansson, 011-19 13 06

Ju2001/2812/L5

Justitiedepartementet
Straffrättsenheten
Viveca Lång
103 33 STOCKHOLM

Yttrande över betänkandet (SOU 2001:30) Sjöfylleri

Sammanfattning

Sjöfartsverket stöder utredningens förslag om att införa en promillegräns för enkelt sjöfylleri. Verket ifrågasätter dock om samma promillegräns skall gälla för handelsfartyg och fritidsbåtar.

Sjöfartsverket anser att det finns fog för att införa en promillegräns på 0,2 promille avseende enkelt sjöfylleri inom handelssjöfarten. Med handelssjöfart bör jämföras förändret av yrkesmässigt använda fiskefartyg. Sjöfartsverket förordar att promillegränsen omfattar samtliga farvatten. Angående frågan om vilka ombord som skall omfattas bör ytterligare överväganden göras.

För fritidsbåtar anser verket att den nuvarande promillegränsen 1,0 promille är för hög men är tveksam till om den i utredningen föreslagna promillegränsen är väl avvägd. Sjöfartsverket avvisar den föreslagna avgränsningen till kanaler, slussar, allmänna farleder och allmänna hamnar då den av praktiska skäl samt kravet på förutsägbarhet är olämplig.

Sjöfartsverket stöder utredningens förslag om att införa en möjlighet att genomföra rutinmässiga alkoholutandningsprov till sjöss.

Slutligen instämmer Sjöfartsverket i att sjösäkerhetsrådet och andra organisationer som verkar på sjöfartsområdet är lämpliga att ge information om gällande nykterhetsregler och att sjösäkerhetsrådet kan ges i uppdrag att närmare utarbeta förslag till hur denna information bäst kan komma så många båtmänniskor som möjligt till del.

Allmänt

Sjöfartsverket är en central förvaltningsmyndighet med ett samlat sektorsansvar för sjöfarten. Sjöfartsverkets uppgifter framgår av förordning

Datum
2001-09-21

Vår beteckning
010201-0111143

(1995:589) med instruktion för Sjöfartsverket. Av förordningen framgår bl. a. att Sjöfartsverket skall utöva tillsyn över sjösäkerheten och svara för sjöräddning. Inom Sjöfartsverket finns sjösäkerhetsrådet som bl. a. har till uppgift att sprida information om sjösäkerhet. Sjöfartsverkets grundinställning är utifrån ett sjösäkerhetstänkande, att alkohol och sjöfart inte hör ihop.

Sjöfartsverkets kommentarer

Sjöfylleri

Sjöfartsverket har uppfattningen att inom handelssjöfarten är inställningen till alkohol i samband med driften av ett fartyg idag en annan än den var för några tiotal år sedan. Medvetenheten om riskerna är större. Det förekommer förvisso fylleri inom handelssjöfarten men det är inget stort problem. Införandet av en promillegräns om 0,2 är emellertid en klar signal om att alkohol och sjöfart inte hör ihop. En sådan regel kommer att ha vad man kan kalla en moralbildande verkan på samma sätt som rattfyllerireglerna med promillegränser haft för vägtrafiken.

Enligt Sjöfartsverket är det troligen så att riskerna med alkoholförtäring och förandet av fritidsbåtar inte är lika uppenbara som för handelssjöfarten. Den helt övervägande majoriteten av fritidsbåtsförare är ansvarsfulla och medvetna om riskerna men enligt verkets uppfattning bör en promillegräns införas även för trafiken med fritidsbåtar. Liksom när det gäller handelssjöfarten skulle detta på sikt ha en moralbildande verkan och bidra till att undanröja de risker som helt klart finns. Införandet av en promillegräns leder också till att avgörandet av vad som är sjöfylleri blir enkelt och klart; någon bedömning av påverkansgradens betydelse i det enskilda fallet behöver inte göras.

Utredningens förslag till lösning lämnar emellertid en del frågor obesvarade vilket gör det svårt att helt acceptera förslaget. I utredningens förslag har man tagit ställning till frågor om promillegräns, vilka fartyg och vilka vattenområden som skall omfattas av en bestämmelse om enkelt sjöfylleri. Utredningens slutsatser är inte självklara. Det är inte speciellt svårt att hitta argument för och emot de olika delarna av förslaget. Svårigheten att hitta en lösning som är tillfredsställande för alla parter belyses vidare av att samtliga länder i Norden har olika bestämmelser på området.

Beträffande yrkessjöfarten måste det vara ett krav att nykterhet skall gälla för samtliga anställda som utför uppgifter ombord av betydelse för sjösäkerheten. För handelssjöfarten finns en överenskommelse om promillegränser för alla anställda ombord på fartyg. (Avtal om alkohol- och drogpolicy, bilaga till protokoll daterat den 24 maj 1995 angående antagande om avtal om alkohol- och drogpolicy). Det är numera ett utbrett

Datum
2001-09-21

Vår beteckning
010201-0111143

synsätt ombord på handelsfartygen att nykterhet skall råda under gång. För att även uppnå de positiva effekterna av en lagreglering, finns det skäl att undersöka om delar av denna överenskommelse kan ligga till grund för en lagstiftning om enkelt sjöfylleri för handelssjöfarten.

I utredningen föreslås att en promillegräns för enkelt sjöfylleri inte bör avse alla slags farvatten utan begränsas till de vatten där likheterna med vägtrafiken är mer påtagliga och faromomentet mer uttalat, dvs. kanaler, slussar, allmänna farled och allmänna hamn. Sjöfartsverket förstår syftet med avgränsningen men är tveksam till om den är lämplig. Det finns ingen geografisk gräns i verkligheten för allmänna farleder på samma sätt som för vägar. Detta gör att det inte sällan kan vara svårt för sjöfararna att veta om de befinner sig i en allmän farled eller inte. För att en kriminalisering skall fungera bör var och en kunna förutse när de gör sig skyldiga till en brottslig gärning. En annan nackdel med förslaget är att det finns ett flertal hårt trafikerade vattenområden där faromomentet är väl så uttalat men som inte är allmänna farleder.

Sjöfartsverket vill starkt betona att den yrkesmässiga sjöfarten bör omgärdas av samma nykterhetsregler som andra trafikslag. Till den yrkesmässiga sjöfarten bör föras även det yrkesmässiga fisket. En promillegräns om 0.2 bör i konsekvens med detta synsätt införas. För fritidsbåttrafiken är frågeställningen med en promillegräns på den föreslagna nivån mer komplex med hänsyn till dels avgränsningsfrågan dels kontrollaspekten. Sjöfartsverket har tidigare sagt sig inte godta avgränsningen av vattenområden för vilka en promillegräns skulle gälla. En konsekvens av detta skulle bli ett behov av ett så omfattande kontrollsystem att det inte är praktiskt genomförbart särskilt med beaktande av tillgängliga resurser. En promillegräns utan kontrollmöjlighet skulle inte leda till en nödvändig acceptans av den skärpta lagen. Verket menar också att riskbilden är helt olika vid en jämförelse mellan ekor, kanoter, segelbräddor och snabbgående motorbåtar. Det är framför allt för den senare kategorin som riskmomentet accentueras vid onykterhet.

Enligt utredningen bör en promillegräns för enkelt sjöfylleri avse alla slags fartyg. Sjöfartsverket ifrågasätter, som framgår av det som tidigare sagts, om en sådan avgränsning är ändamålsenlig. Det finns t.ex. inom vägtrafiken särregler för vissa transportmedel som t. ex. cyklar. För att få en ökad förståelse bland medborgarna om vikten av nykterhet kan det vara lämpligt att på motsvarande sätt helt undanta vissa typer av fartyg där riskmomenten inte är lika uttalade. Detta gäller framförallt vid förhållanden där bevakning och kontroll av nykterheten är särskilt svår att genomföra. Ett sätt att undvika problemet med gränsdragningar kan vara att införa olika gränser för olika kategorier av sjöfarare som man har gjort i t. ex. Norge.

Datum
2001-09-21

Vår beteckning
010201-0111143

Sjöfartsverket ifrågasätter om inte en eventuell promillegräns för enkelt sjöfylleri bör omfatta flera än den som framför fartyget. Bestämmelserna om rattfylleri riktar sig mot föraren och utredningens förslag tar sikte på vägliknande situationer till sjöss. Sjöfartsverket anser dock att, i de allra flesta fall, är en så stor skillnad mellan att framföra ett fartyg jämfört med att framföra en bil, att det i detta fall inte är jämförbart. De nu gällande reglerna om sjöfylleri omfattar de som framför ett fartyg eller i övrigt fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för säkerheten till sjöss. Det har inte framkommit några hållbara skäl att frångå denna personkategori.

Rutinmässiga alkoholkontroller

Sjöfartsverket tillstyrker att polisman och kustbevakningstjänsteman ges rätt att göra rutinmässiga alkoholutandningsprov på personer som omfattas av sjölagens bestämmelser om sjöfylleri.

I handläggningen av detta ärende, som har beslutats av generaldirektören Jan-Olof Selén, har deltagit chefsjuristen Gunilla Blomqvist, sjösäkerhetsdirektören Johan Franson och verksjuristen Roger Johansson, föredragande.

Jan-Olof Selén

Roger Johansson

Kopia till:

Justitiedepartementet, fyra ex
Näringsdepartementet
Styrelsen/Styrelseparmen
Verksgruppen